

Beslutningsgrunnlag for dysternål *Stenocybe flexuosa* Selva & Tibell

Bakgrunnsinformasjon

Dysternål er en ørliten sopp som vokser på gran. Hyfene lever inni barken, og det eneste som er synlig er de mørkt brune til svarte fruktlegemene som vanligvis er mellom 0,9 og 3,7 mm høye.

Arten er kun kjent fra gran. Det eneste norske individet vokste på ei grein nær basis av greina. I Nord-Amerika vokser arten også på granarter, men da på stammene og ikke på greiner. Dette indikerer at arten like godt kan finnes på stammer som på greiner også i Norge. Utbredelse av sopp i skog er begrenset av spredningsevne. Ofte lander sporer innenfor nærmeste 10-20 meter fra fruktlegemet, mens kun et mindretall av sporene spres lenger. Jo tettere skogen er, dess vanskeligere er det for sporene å bli spredt langt. Stor avstand (dvs. liten konnektivitet) mellom egnede voksesteder kan derfor begrense muligheten for etablering av nye populasjoner.

Status

Arten har status sterkt truet (EN) i Norsk rødliste for arter 2015 (2010: kritisk truet (CR)).

Arten forekommer i Foss (Overhalla, Trøndelag). Rødliste 2015 opererer med et høyt mørketall, noe som indikerer at det er betydelige kunnskapsmangler om utbredelsen. Arten bør ettersøkes over et bredt område. Mange av artene den vokser sammen med på lokaliteten i Overhalla har store utbredelsesareal i Norge.

Påvirkningsfaktorer

Artsdatabankens liste over påvirkningsfaktorer er benyttet. Følgende påvirkningsfaktorer er viktige for arten:

	Påvirkningsfaktor	Utdypende beskrivelse	Tidsrom	Omfang	Styrke
Påvirkningsfaktor 1	Skogbruk (kommersielt) Skogsdrift, hogst og skjøtsel	Ettersom den eneste kjente forekomst av denne arten ble samlet på gran er det plausibelt å anta at hogst i kystgranskog er en trussel for arten.	Pågående	Ukjent	Ukjent
Påvirkningsfaktor 2	ikke jord- eller skogbruksaktivitet (terrestrisk) Utbygging/utvinning	Påvirkningsfaktoren er inkludert i Rødliste 2015, men der ikke utdypet.	Kun i fremtiden	Ukjent	Ukjent
Påvirkningsfaktor 3*	Forskning	Ettersom det eneste kjente eksemplaret av denne arten er blitt innsamlet til forskningsformål, er det nødvendig å inkludere denne påvirkningsfaktoren.	Kun historisk	Hele populasjonen påvirkes (> 90 %)	Rask reduksjon

*Påvirkningsfaktoren er ny i forhold til forrige rødlistevurdering.

Antall individer	60
Antall lokaliteter	1
% europeisk bestand	>50%
% verdens bestand	1-5%

Mål og nullalternativ

Målet for arten er å gå ned én rødlistekategori på Norsk rødliste for arter i 2035, noe som tilsvarer sårbar (VU). For å nå målet må følgende delmål oppfylles:

Mål for arten	Populasjonsegenskap	Målsetting per 2035 (hva må til)	Nullalternativ per 2035
Delmål 1	Antall reproduserende individ	>250	<50
Delmål 2	Forekomstareal	>500 km ²	<120 km ²
Delmål 3	Lokaliteter	>5	1

Kunnskapshull

Prosjekter som vil dekke kunnskapshull hos arten:

Prosjekt	Navn	Kategori	Beskrivelse	Innhold
Prosjekt 1	Feltbefaring av potensielle hittil ukjente lokaliteter for arten i fylkene Trøndelag og Nordland	Artens utbredelse	Da arten er blitt mangelfullt ettersøkt og svært vanskelig å oppdage, virker det sannsynlig at det finnes uoppdagede populasjoner av arten. Godt planlagte feltundersøkelser med kompetent personale vil kunne gi en ytterligere økning i antall lokaliteter og av populasjonsstørrelse på kjent lokalitet og hittil ukjente lokaliteter. Undersøkelsene bør i første omgang rette seg mot nærområdet til kjent lokalitet. Se kunnskapsgrunnlaget for ytterligere informasjon.	Arbeidet må gjennomføres med kompetent personale som må dokumentere nøyaktig og rapportere i detalj om antall nye forekomster, økologi, antall individer m.m. Se kunnskapsgrunnlaget for ytterligere informasjon.
Prosjekt 2	Overvåking	Artens økologi	Kunnskap mangler om artens generasjonstid, dens konkurransevne og spredningsevne.	En overvåking av lokaliteter som oppdages under Prosjekt 1, bør iverksettes. Se kunnskapsgrunnlaget for ytterligere informasjon.

Tiltak

For å nå delmålene, vil følgende tiltak bidra i positiv retning. Tiltakene er beskrevet. Siden det ikke foreslås tiltakspakke på grunn av manglende måloppnåelse, er ikke tiltakskostnader beregnet, men det er gjort noen anslag for hva de kan være.

Tiltak	Navn	Beskrivelse	Påvirkningsfaktor	Varighet av tiltak	Nåverdi av tiltakskostnad
Tiltak 1	Sikring av lokalitet	Ettersom skogsdrift er ansett som største trussel bør eneste kjente lokalitet for arten vernes mot inngrep ut fra den antakelsen at arten fortsatt vokser der. Innsamlingens koordinatpresisjon er på 71 m, og punktet er sentrert til utløpet av Langråsdalen, ca. 50 m vest for gårdsveg, og rett nord for ryggen til Fjellbakken.	Alle	Engangs	Trolig lave til middels*
Tiltak 2	Oppformering <i>ex situ</i>	Ettersom arten i dag kun er kjent fra den ene innsamlingen fra 1997, bør en gjøre forsøk på oppformering <i>ex situ</i> basert på materiale fra denne innsamlingen. En kan forsøke å dyrke enten mycel eller sporer (fertile spredningseenheter). Hvis noen av disse viser seg mulig å kultivere kan dette gi opphav til mycel som etter hvert kan deles i flere enheter. Dette kan med tiden lede til individer som kan utplasseres i naturen.	1 og 2		Trolig lave til middels*

		Sannsynligheten for at dette skal lykkes er imidlertid ekstremt lav. Grunnen til dette er at innsamlingen er 21 år og at innsamlingen trolig er blitt behandlet for å unngå uønsket overlevelse av mikroorganismer eller insekter som kunne følge med i innsamlingen. Man bør også å forsøke å ekstrahere DNA fra det innsamlede materialet for å kunne fastslå taksonomisk status. Sannsynligheten for å lykkes med dette må anses som svært liten, ettersom DNA generelt blir raskt nedbrutt i herbariemateriale.			
--	--	---	--	--	--

*Det er et ganske begrenset areal (10 dekar) som antas å inngå i tiltak 1. Kostnader til *ex situ*-bevaring er generelt ganske lave. Dette ligger til grunn for vår vurdering av tiltakskostnader.

Tiltaksanalyse – tiltakspakker

Det er ikke mulig å foreslå tiltakspakker med mer enn 50% sannsynlighet for måloppnåelse.

Samlet vurdering og anbefalte tiltak

Ingen tiltakspakker er foreslått. Det anbefales ikke iverksettelse av noen av de ovennevnte tiltakene, separat eller i kombinasjon, ettersom måloppnåelse er under 75%. I stedet anbefales det at kunnskapsinnhenting gjennom de beskrevne prosjektene 1 og 2, iverksettes.

Aktuelle virkemidler

Det er ikke foreslått tiltak eller tiltakspakke. Virkemidler i tabellen under er aktuelle for å følge opp kunnskapshull og/eller tiltak beskrevet over (se hoveddokument for beskrivelse av virkemidler).

Nr	Virkemiddel	Tiltak	Beskrivelse	Bidrag til måloppnåelse
11.9	Privatrettslige virkemidler	1	Tinglyst avtale med grunneiere av kjent lokalitet for å hindre forringelse av leveområdet.	Hovedvirkemiddel inntil vi får bedre kunnskap om arten.
11.2.1	Prioritert art med økologisk funksjonsområde	1	En prioritering vil beskytte alle forekomstene av arten, også hittil ukjente forekomster. Det er aktuelt å gi den kjente lokaliteten (10 daa) beskyttelse i form av økologisk funksjonsområde.	Hovedvirkemiddel. Virkemiddelet vil sikre alle individer og voksestedet, og sikre at nødvendige tiltak kan bli gjennomført. Økologisk funksjonsområde bør følge en prioritering fordi det er vanskelig å beskytte denne arten uten å tenke beskyttelse av hele leveområdet.
11.1	Områdevern	1	Aktuelt for dagens kjente lokalitet (10 daa).	Hovedvirkemiddel. Virkemiddelet vil gi en sterk sikring av kjent lokalitet.
12.1	Tilskudd til trua arter og naturtyper	2	Tilskuddsordningen kan gi tilskudd til skjøtsel, restaurering og etablering.	Tilskuddsordninger kan benyttes, men antas å ha begrenset relevans.
12.2.2	Ny driftspost - trua natur.	2	Det foreslås ny budsjettpost til bevaring av truet natur.	Supplerende virkemiddel.

Samlet vurdering og beskrivelse av virkemidler

Det er identifisert virkemidler som kan sikre gjennomføring av nevnte tiltak.

Siden lokaliteten med funn er eneste kjente lokalitet for arten i Norge, anbefales at den sikres inntil kunnskapen om arten blir forbedret. Mangelen på kunnskap om arten gjør at virkemidlene prioritert art, områdevern og utvalgt naturtype ikke er vurdert som hensiktsmessig på nåværende tidspunkt. Det anbefales derfor at sikring av den kjente lokaliteten skjer gjennom tinglyst avtale med grunneier. Hvis ny kunnskap tilsier at det er behov for å iverksette tiltak og virkemidler for å nå målsettingen, må en komme tilbake til en slik vurdering.

Evt. behov for oppformering ex situ anbefales vurdert når mer kunnskap om arten er på plass.

Det anbefales at innhenting av kunnskap gjennomføres og at dette finansieres ved ny budsjettpost på miljøforvaltningens budsjett.

Anbefalt virkemiddelpakke

Nr	Virkemiddel
11.9	Privatrettslige virkemidler for sikring av kjent lokalitet.

Sannsynlighet for måloppnåelse	Ukjent
--------------------------------	--------

Kostnader	Trolig lave til middels.
-----------	--------------------------

Anbefalte prosjekter

Prosjekter som vil dekke identifiserte kunnskapshull hos arten/naturtypen

Prosjekt	Virkemiddel nr.	Virkemiddel
1	12.2.2	Ny budsjettpost. Tiltak til bevaring av trua natur. Innhente mer kunnskap om arten.